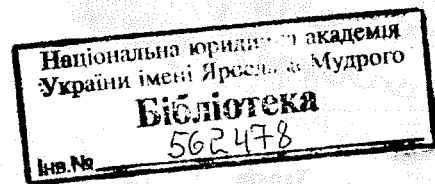

Конституція України – основа побудови правової держави і громадянського суспільства: Тези доповідей та наукових повідомлень учасників всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та здобувачів (26-27 червня 2006 р.) / За заг. ред. М.І. Панова. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2006. – 387 с.

Редакційна колегія: проф. М.І. Панов (відп. ред.), проф. Ю.В. Баулін, проф. Ю.П. Битяк, доц. В.І. Борисова, проф. М.В. Буроменський, проф. А.П. Гетьман, проф. Л.М. Герасіна, проф. В.В. Голіна, проф. В.Д. Гончаренко, проф. Ю.М. Грошевий, проф. І.М. Даньшин, доц. В.В. Жернаков, проф. І.В. Жилінкова, проф. В.П. Жушман, доц. Д.В. Задихайло, проф. В.О. Коновалова, проф. В.В. Комаров, проф. Л.М. Кривоченко, проф. М.П. Кучерявенко, проф. В.О. Лозовой, проф. І.Є. Марочкін, доц. В.О. Ріяка, доц. С.Г. Серьогіна, проф. А.М. Статівка, доц. В.Д. Ткаченко, проф. Ю.М. Тодика, проф. М.В. Цвік, проф. В.Ю. Шепітько, проф. М.В. Шульга, доц. В.Л. Яроцький.

Тези друкуються мовою оригіналу

© Національна юридична академія України, 2006

562478

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

М.І. Панов, д-р юрид. наук, проф.
Національна юридична академія України
ім. Ярослава Мудрого

ВІДКРИТТЯ КОНФЕРЕНЦІЇ

Цього року ми святкуємо 10-річчя Конституції України – найважливішу подію у вітчизняному державотворенні, бо Конституція є Основним Законом країни, який визначає подальший розвиток усієї правової системи.

При прийнятті Конституції України були використані практично всі досягнення як вітчизняного, так і зарубіжного конституціоналізму. Достатньо пригадати персональний склад Конституційної комісії та інших науково-консультативних органів, що працювали над розробкою Основного Закону. Серед них – фахівці нашої академії, які є знайомими вченими як в Україні, так і за її межами – це професори В.Я. Тацій, Ю.М. Грошевий, Ю.М. Тодика та інші.

Насамперед, слід відмітити закріплення вперше на конституційному рівні принципу верховенства права, проявом якого є пряма дія норм Конституції (ст. 8), що мало велике значення для правозастосовної практики. Адже в умовах браку сталої нормативної бази, регулювання багатьох відносин актами СРСР та УРСР виникали численні колізії у правозастосуванні. У такій ситуації під час реалізації громадянами своїх прав досить часто виникали труднощі, які були пов'язані з різним чи "застарілим" регулюванням таких питань нормативними актами. Натомість за умов прямої дії норм Конституції суди та інші правоохоронні органи отримали можливість безпосередньо використовувати конституційні норми в питаннях реалізації й захисту прав і свобод громадян, а громадяни, у свою чергу, отримали можливість безпосередньо звертатися до суду, навіть за умов відсутності поточної законодавчої регламентації їх прав.

Іншим важливим моментом стало закладення в Конституції підвалин для побудови галузевого законодавства. Відте-

О.О. Сидоренко, асп.

Національна юридична академія України
ім. Ярослава Мудрого

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ, ЩО НАБРАЛИ ЗАКОННОЇ СИЛИ ЗА НОВИМ ЦПК УКРАЇНИ

Одним з основних принципів судочинства в Україні відповідно до ст. 129 Конституції України є обов'язковість рішень суду. У цьому положенні законодавець закріпив, що судові рішення, які набрали законної сили, – обов'язкові для виконання всіма органами державної влади, місцевого самоврядування, їх посадовими особами, об'єднаннями громадян та іншими організаціями, цивільними і юридичними особами на всій території України. Ці норми містяться в Конституції України, у Законі „Про судоустрій України”, у Цивільному процесуальному кодексі України (далі – ЦПК України) та інших нормативних актах. Виконання судових рішень не менш важливий етап судочинства, ніж їх винесення.

Діяльність по забезпеченню виконання судових рішень у цивільному процесі є одним із видів забезпечувальних проваджень, оскільки завдання останніх – гарантування досягнення кінцевого результату основним провадженням, у даному випадку виконавчим. Забезпечення виконання судових рішень у цивільних справах спрямовано на реалізацію цілі виконавчого провадження, яка полягає у примусовому виконанні рішень, що здійснюється на засадах, способом і в межах повноважень, визначених Законом України „Про виконавче провадження”. Таким чином, забезпечення виконання судових рішень як один із видів забезпечувальних проваджень має власну мету – гарантування реалізації або виконання судових рішень, що набрали законної сили.

Новий ЦПК України уточнив процедури звернення судового рішення до виконання та поворот виконання, які були в попередньому Кодексі 1963 р., і вніс більше ясності і чіткості щодо їх застосування. Розділ VI має назву „Процесуальні пи-

тання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень органів (посадових осіб)”, і перша ж норма його вирішує питання про негайне виконання судових рішень (ст. 367). Негайне виконання – це виконання рішення, яке хоча і не вступило в законну силу, але допущено судом до його примусового виконання після їх постановлення і проголошення. Воно допускається судом у справах про: стягнення аліментів у межах суми платежу за один місяць; присудження працівникові виплати заробітної плати, але не більше ніж за один місяць; відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я чи смертю фізичної особи, у межах суми стягнення за один місяць; поновлення на роботі незаконно звільненого або переведення на іншу роботу працівника та в інших випадках, вказаних у Кодексі. Суд, ухвалюючи рішення, може допустити негайне його виконання у разі стягнення всієї суми боргу при присудженні платежів, визначених пунктами 1, 2, і 3 ч. 1 ст. 367 ЦПК України.

Питання, пов'язані зі зверненням судового рішення до виконання, вирішує місцевий суд, який розглянув справу. За кожним судовим рішенням, що набрало законної сили, за заявою осіб, на користь яких воно ухвалено, видається один виконавчий лист. Якщо на підставі ухваленого рішення належить передати майно, що перебуває в кількох місцях, або якщо рішення ухвалено на користь кількох позивачів чи проти кількох відповідачів, суд має право за заявою стягувачів видати кілька виконавчих листів, точно зазначивши, яку частину рішення треба виконати за кожним виконавчим листом. Якщо судом було вжито заходів до забезпечення позову за заявою осіб, на користь яких ухвалено судові рішення, суд разом із виконавчим листом видає копію документів, що підтверджують виконання ухвали суду про забезпечення позову.

Особливістю даного виду забезпечувального провадження є те, що воно може протікати стадійно, а може бути неповним, урізаним провадженням. Наприклад, розпорядчі правомочності сторін щодо заключення мирової угоди між ними або щодо відмови стягувача від примусового виконання в процесі виконання тягнуть за собою закриття виконавчого провадження

(п. 1, 2 ст. 38 Закону України „Про виконавче провадження“). Урегулювання спорів сторін виконавчого провадження шляхом взаємних поступок (мирова угода) і відмова стягувача від примусового виконання оформлюються документом у письмовій формі, який подається державному виконавцю. Далі державний виконавець не пізніше триденного строку передає рішення до суду за місцем його виконання для визнання. Суд розглядає цю мирову угоду або відмову стягувача від примусового виконання і за результатами ухвалює відповідну постанову. Таким чином, при провадженні даних процесуальних дій прослідковуються певні стадії, зокрема стадія судового розгляду. Також постадійним рухом забезпечення виконання рішень, що набрали законної сили, можна вважати відстрочку і розстрочку виконання та вирішення інших питань, які постають під час забезпечення реалізації завдань виконавчого провадження.

Отже, забезпечення виконання судових рішень, що набрали законної сили, є одним із видів забезпечувальних проваджень, який має власну мету, спрямовану на реалізацію завдань виконавчого провадження, передбаченими в ЦПК України способами і у встановленому законом порядку, а також може протікати стадійно (у декілька стадій) або бути урізаним.

Л.Г. Талан, з доб.

*Національна юридична академія України
ім. Ярослава Мудрого*

ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Реалізація судових рішень є показником ефективності правосуддя. У юридичній літературі висловлена думка, що на форми реалізації судових рішень впливає характер правовідносин, які виникають при їх виконанні. З урахуванням змісту виконавчої діяльності ці правовідносини поділяють на три групи: процесуальні правовідносини; відносини, що носять цивільно-правовий характер; адміністративні правовідносини. Відповідно до характеру цих правовідносин виділяють три форми реалізації

судових рішень: процесуальну, цивільно-правову й адміністративно-правову (Завадська Л.М.).

Такий підхід уявляється спірним, оскільки при виконанні судових рішень виникають процесуальні правовідносини, які не можуть одночасно бути змістом різних процесуальних (процедурних) форм.

Форми виконання судових рішень варто визначати залежно від задач, що постають перед органами по виконанню рішень, та виконуваних ними функцій. За цим критерієм, на наш погляд, можна виділити дві форми виконання судових рішень: основну й альтернативну.

Основна форма реалізації судових рішень – примусове виконання рішень органами державної виконавчої служби в межах виконавчого провадження. У ст.2 Закону України “Про виконавче провадження” закріплено, що примусове виконання рішень в Україні покладається на державну виконавчу службу, яка входить до системи органів Міністерства юстиції.

Відповідно до цього Закону примусове виконання рішень здійснюють державні виконавці Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського і Севастопольського міських управлінь юстиції, районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділів, державної виконавчої служби.

При основній формі реалізації судових рішень державним виконавцем здійснюється комплекс виконавчих дій, які повинні бути оформлені відповідними актами-постановами державного виконавця (статті 14, 15, 17, 24, 26, 27, 32, 34, 35, 36, 37, 39, 41, 42, 46, 76, 87, 88 Закону України “Про виконавче провадження”). Дана форма, як правило, застосовується при реалізації рішень за позовами про присудження, тобто позовів, пов’язаних із передачею коштів або майна.

Крім основної форми, виконання судових рішень може здійснюватися й в альтернативній формі. Зазначена форма характеризується тим, що, по-перше, реалізація рішень суду здійснюється через управлінські акти і дії інших органів, а не органів